

Nacka tingsrätt
Miljödomstolen
Box 1104
131 26 Nacka Strand

Stockholm den 20 december 2007

Yttrande i mål nr M 2190-07

Stockholms Hamn AB med ansökan om tillstånd till vattenverksamhet och hamnverksamhet m.m. vid Norvikudden i Nynäshamns kommun, Stockholms län

Miljödomstolen har förelagt sökanden att inkomma med skriftligt bemötande över aktbilaga 18, 23, 34, 56, 60, 109, 111-115, 123, 127, 129, 132-176, 180, 187-189 samt 190-191.

Vidare har domstolen förelagt sökanden att ange huruvida sakägarförteckningen skall kompletteras till följd av vad som anges i aktbilaga 21, 22, 26, 35-39, 42-48, 52, 57, 61-82, 85-104, 110, 116-122, 124, 126, 128 samt 130.

Slutligen skall sökanden ange om sakägarförteckningen skall kompletteras med anledning av uppgifter om servitut m.m. i aktbilaga 24, 25 samt 53-55.

LINDSKOG
MALMSTRÖM

ADVOKATBYRÅ

Box 27707, 115 91 Stockholm
Telefon 08-599 29 000
Telefax 08-599 29 001

Sökanden får inledningsvis återkalla sitt yrkande om igångsättningsmedgivande (aktbilaga 11).

Härutöver får sökanden anföra följande.

Med hänsyn till innehållet i inkomna erinringsskrifter bör enligt sökandens uppfattning först två frågor närmare belysas ur ett allmänt perspektiv, nämligen *sakägarbegreppet* samt *dumpning* av muddermassor.

SAKÄGARBEGREPPET

Enligt 25 kap. 2 § miljöbalken skall i ansökningsmål om vattenverksamhet sökanden svara för sina egna och motparternas kostnader vid miljödomstolen. Vidare skall sökanden i sådana överklagade mål svara för sina egna kostnader i högre rätt och för de kostnader som där har uppkommit för motparterna genom att sökanden har klagat. I 16 kap. 12 § miljöbalken föreskrivs att överklagbara domar och beslut får överklagas – förutom av vissa organisationer och myndigheter – av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot.

Frågan vem som är motpart och vem som har rätt att överklaga en dom eller ett beslut enligt dessa bestämmelser och deras motsvarigheter i tidigare lagstiftning har traditionellt diskuterats som en fråga om rätt att föra talan som sakägare.

Vid tillämpningen av vattenlagen ansågs sakägare vara ägare eller innehavare av skriftligen eller muntligen upplåten rätt till fast egendom som direkt skadades av ett vattenföretag eller annars led intrång i ett för fastighetens ekonomiska utnyttjande väsentligt intresse med anknytning till det vattenområde där företaget utfördes (se bl.a. SOU 1966:65 s.449).

I fråga om miljöskyddslagen tillämpades ett mer omfattande sakägar-

begrepp. Som sakägare ansågs den som kunde tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den miljöfarliga verksamheten. En enbart teoretisk eller helt obetydlig risk för skada eller olägenhet räckte emellertid inte (se RÅ 1997 ref. 38).

Ett syfte med miljöbalken var att få till stånd en övergripande och sammanhållen miljölagstiftning och att skapa förutsättningar för en integrerad tillämpning av denna lagstiftning sett ur de enskilda verksamhetsutövarnas synvinkel (se prop. 1997/98:45 Del 1, s. 168 f.).

I miljöbalken har införts ett antal rättsligt bindande principer och allmänna hänsynsregler som skall tillämpas på all verksamhet som regleras i balken. Vidare har införts en mer enhetlig ordning för att pröva verksamheter som regleras i miljöbalken.

I linje med detta uttalas i miljöbalkspropositionen att balken skall ha ett enhetligt sakägarbegrepp. Dock anförs att detta sakägarbegrepp bör begränsas till den processuella sidan. Vidare sägs att sakägarbegreppet enligt miljöskyddslagen bör utgöra utgångspunkt och att en generös tillämpning är avsedd (se prop. 1997/98:45 Del 1, s 482 ff.).

Bestämmelsen i 16 kap. 12 § miljöbalken har i här aktuellt hänseende samma lydelse som den allmänna regeln i 22 § förvaltningslagen om rätt att överklaga ett förvaltningsbeslut. Det är därför naturligt att rätten att överklaga ett beslut enligt balken följer allmänna förvaltningsrättsliga principer. De ovannämnda motivuttalandena visar också att rätten enligt miljöbalken att föra talan som part i ansökningsmål om tillstånd till vattenverksamhet och att överklaga avgöranden i sådana mål har avsetts bli utvidgad jämfört med vad som gällde enligt vattenlagen.

Högsta domstolen har i mål (NJA 2004 s. 590) om en ny småbåtshamn vid Tåmeälvens utlopp ansett att hänvisningen i miljöbalkspropositionen till

sakägarbegreppet enligt miljöskyddslagen innebär att rätten att vara part och att överklaga skall tillkomma varje person som kan tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den verksamhet för vilken tillstånd söks. Detta gäller dock endast under förutsättning att risken för skada eller olägenhet rör ett av rättsordningen skyddat intresse och inte är enbart teoretisk eller helt obetydlig.

Avgörandet innebär att det krav på fastighetsanknytning som gällde enligt vattenlagen inte längre gäller. Högsta domstolen uttalade härvid att ändringen i detta hänseende kanske inte får så stor praktisk betydelse, eftersom en risk för skada eller olägenhet av en vattenverksamhet normalt torde förutsätta en viss anknytning till en fastighet som berörs av verksamheten.

Med rätten att vara part i ansökningsmål om vattenverksamhet följer – som ovan nämnts – en rätt till ersättning för rättegångskostnader. Bestämmelserna härom, som saknar motsvarighet för andra ansökningsmål, fördes över från vattenlagen utan ändring i sak. En konsekvens av att kretsen av personer som kan vara parter har utvidgats är enligt Högsta domstolen att sökandens skyldighet att betala ersättning för rättegångskostnader har utvidgats i motsvarande mån.

Av nu relevanta uttalanden i miljöbalkspropositionen framgår att lagstiftarens avsikt har varit att tillskapa ett enhetligt sakägarbegrepp enligt miljöbalken. Man har dock tänkt sig en uppdelning mellan den *formella* (även kallad den processuella) och *materiella* sidan. På den *formella* sidan återfinns sakägare som har rätt att framställa yrkanden samt att överklaga domar och beslut. På den *materiella* sidan återfinns de sakägare som även har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader.

Rätt för enskilda motparter till ersättning för rättegångskostnader förekommer – som inledningsvis nämnts – i mål om tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.

Enligt 25 kap. 1 § miljöbalken gäller inte rättegångsbalken i fråga om rättegångskostnader i mål om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken. I förarbetena (se prop. 1997/98:45, s. 262) uttalades följande:

”... att rättegångskostnader inte kommer att betalas i mål om utövande av miljöfarlig verksamhet. En anledning till detta är den vida sakägarkretsen vid luftföroreningar. Det skulle därför komma att föra för långt att ålägga sökandena att på samma sätt som i mål om vattenverksamhet... stå för samtliga kostnader.”

Ansökan om tillstånd till anläggande av en hamn vid Norvikudden innefattar en prövning enligt såväl 9 och 11 kap. miljöbalken samt en dispensprövning från det allmänna dumpningsförbudet i 15 kap.

Sökanden har i målet uppgett de fastighetsägare som kan komma att beröras av grumlingar samt buller till följd av ansökta åtgärder.

Den grumling som eventuellt kan uppkomma till följd av byggnadsarbeten i vatten i samband med anläggande av kajer m.m. är av övergående natur. Dessutom avser sökanden att vidta erforderliga skyddsåtgärder. Mot denna bakgrund bedömer sökanden risken för skada eller annan olägenhet för angivna fastighetsägare som helt obetydlig, varför dessa i materiellt hänseende inte är att betrakta som sakägare (jfr Miljööverdomstolens dom den 16 december 2005 i mål nr M 7797-03).

Detsamma gäller de fastighetsägare som kan komma att beröras av buller till följd av ansökt vattenverksamhet.

DUMPNING

Sökanden vill inledningsvis framhålla att sökandens begäran att tippa aktuella muddermassor är fråga om dispens från det i 15 kap. 31 § miljöbalken stadgade förbudet mot dumpning av avfall. Kvittblivningen av massorna är

inte att hänföra till vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken utan till miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken (jfr Strömberg, Vattenlagen med kommentar, s. 23 f.).

Enligt 46 § avfallsförordningen prövas frågor från dumningsförbudet enligt ovannämnd bestämmelse i normalfallet av Naturvårdsverket i första instans efter det att Fiskeriverket har hörts.

Enligt 21 kap. 3 § miljöbalken får mål eller ärende enligt balken handläggas i en och samma rättegång, om de har samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Om en miljödomstol prövar ett sådant mål eller ärende, får en ansökan i ett annat sådant ärende göras hos domstolen, även om ärendet annars skulle ha prövats av en förvaltningsmyndighet eller kommun.

Förfarandet med samråd enligt 6 kap. miljöbalken är knutet till kravet att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning. Något sådant krav finns inte i samband med en begäran om dispens från det generella dumningsförbudet i 15 kap. 31 § miljöbalken. Inte heller i övrigt har intagits någon bestämmelse i miljöbalken om skyldighet att höra t.ex. ägaren av en grannfastighet innan ett beslut meddelas.

Mot bakgrund härav anser sökanden att sökanden inte har brustit med avseende på samråd m.m. som påstås i ett flertal inlagor.

Oaktat detta har sökanden den 13 november 2007 hållit ett informationsmöte i Hanninge kommun angående planerad hamn m.m. Vid mötet informerades särskilt om muddring och omhändertagande av muddermassor.

Sökanden har genomfört en fördjupad utredning med avseende på muddring och omhändertagande av muddermassor (Bilaga 1).

Till Bilaga 1 finns fem underbilagor som avser följande.

- UB 1. Halt av suspenderat sediment vid muddring
- UB 2. Utredning tippning till havs
- UB 3. Strömmar och spridning av suspenderat sediment
- UB 4. Inventering av vegetationsklädda bottenar
- UB 5. Fisk och bottenfauna

Av utredningen framgår sammanfattningsvis att omhändertagande av muddermassor kan ske på tre olika sätt.

1. Tippning till havs.
2. Stabilisering av muddermassor inom hamnområdet.
3. Omhändertagande på land utanför hamnområdet.

De olika alternativen till omhändertagande har värderats utifrån teknik, miljökonsekvenser och kostnader.

Vid en sammanvägning av samtliga alternativ kan konstateras att tippning till havs är det mest lämpliga alternativet för omhändertagande av muddermassorna.

Sökanden vidhåller således sitt yrkande om tippning till havs på angivna platser.

Det skall dock tilläggas att sökanden för närvarande även studerar möjligheten till dumpning på platser utomskärs.

BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE

Aktbilaga 18, Gustaf Bergstrand m.fl.

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och be-

strider således fastighetsägarnas yrkande om ersättning.

Aktbilaga 23, Jan Gustafsson

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således fastighetsägarens yrkande om ersättning.

Aktbilaga 34, Annbritt Douhan Wretman

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således fastighetsägarnas yrkande om ersättning.

Aktbilaga 56, Sjöfartsverket

Sökanden har ingen erinran mot att Sjöfartsverket deltar i projektet på sätt som verket förordar. Sökanden har kompletterat riskanalysen på sätt som Sjöfartsverket anger i punkten 4. En uppdaterad miljöriskanalys bifogas (Bilaga 2).

Aktbilaga 60, Utö Hembygdsförening

Sökanden kan inte se att föreningens eller dess medlemmars verksamhet kommer att påverkas av ansökta åtgärder.

Aktbilaga 109, Nynäshamns kommun, VA-förvaltningen

Sökanden har ingen erinran mot en samordning av kontrollprogrammen.

Aktbilaga 111, Utö Kontakt- och Intresseförening

Sökanden kan inte se att föreningens eller dess medlemmars verksamhet kommer att påverkas av ansökta åtgärder.

Aktbilaga 112, Tomas Eriksson

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således fastighetsägarens yrkande om ersättning.

Aktbilaga 113 och 114, Björkö Fastighetsägarförening

Sökanden hänvisar till vad som ovan inledningsvis anförts beträffande dumpning.

Aktbilaga 115, Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen föreslår ett antal villkor för ansökt vattenverksamhet och hamnverksamhet. Sökanden får i denna del anförda följande.

Villkor 1

Villkoret bör ha följande lydelse:

Grumlande arbeten får inte utföras under perioden 1 maj till 15 september.

Villkor 2

Villkoret bör ha följande lydelse:

Vid muddring, utfyllnad eller andra grumlande arbeten liksom vid hantering av muddringsmassor, avvattningsvatten och miljöfarliga ämnen i övrigt inom eller i direkt anslutning till vattenområdet för fastigheten Kalvö 1:25 skall, där så är tekniskt möjligt, tätskärmar bestående av flytlänsar och geotextiler användas. Nämnade skyddsanordningar skall tas bort först sedan suspenderat material från verksamheten sedimenterat eller avlägsnats ur vattenområdet samt hantering av muddermassor, avvattningsvatten eller miljöfarliga ämnen i övrigt slutförts inom eller i direkt anslutning till vattenområdet.

Villkor 3

Villkoret bör ha följande lydelse:

Förslag till kontrollprogram skall upprättas efter samråd med tillsynsmyndigheten och tillställas tillsynsmyndigheten senast 6 veckor innan arbeten i vattenområdet påbörjas.

Villkor 4

Sökanden har ingen erinran mot villkoret.

Villkor 5

Sökanden bestrider villkoret. Själva hamnverksamheten som avses att bedrivas inom sökandes fastighet Kalvö 1:25 är skild från det område som kan komma att omfattas av verksamhetsområdet för allmän hamn.

Villkor 6

Villkoret bör ha följande lydelse:

Hamnverksamheten får som riktvärden inte ge upphov till högre ekvivalenta ljudnivåer utomhus vid bostäder än;

50 dB(A) vardagar dagtid kl 0700-1800,

40 dB(A) nattetid kl 2200-0700 och

45 dB(A) övrig tid.

Momentana ljud nattetid får som riktvärde inte överskrida 55 dB(A).

Villkor 7

Föreslaget villkor torde kunna omfattas av det allmänna villkoret.

Villkor 8

Sökanden bestrider villkoret.

Enligt lagen (2004:412) om åtgärder mot förorening från fartyg skall anordningar för mottagning och behandling av oljehaltigt barlast- eller tankspolvatten finnas på de platser där olja lastas eller oljetankfartyg repareras (se 3 kap. 1 §). Sådana anordningar skall även finnas för mottagning av barlastvatten eller tankspolvätska som innehåller lastrester av andra skadliga kemikalier på de platser som regeringen eller den myndighet regeringen utser föreskriver (se 3 kap. 2 §).

Av 3 kap. förordningen (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg

framgår närmare under vilka förutsättningar Sjöfartsverket äger meddela föreskrifter härom.

Enligt sökandens uppfattning är inte någon av dessa förutsättningar för handen. En eventuell skyldighet att anordna dylika anordningar ankommer på Sjöfartsverket att närmare besluta om.

Villkor 9

I ansökan redogörs ingående för förutsättningarna för el-anslutning samt arbetet härmed. Enligt sökandens uppfattning bör frågan inte bli föremål för en provotid. I tillägg härtill kan dock följande anföras.

Det finns idag ingen standard för landanslutning av el till fartyg vid kaj. Standardiseringsarbete pågår dock inom ramen för IMO:s verksamhet (International Maritime Organization). IMO vill se slutresultatet av pågående arbete innan ställning tas till huruvida bindande regler om landanslutning av el skall införas i MARPOL annex VI (International Convention for the Prevention of Pollution from Ships) eller ej.

Från och med den 1 januari 2010 kommer inom EU att införas krav på att fartyg som ligger i hamn mer än två timmar inte får använda bränslen med en svavelhalt som överstiger 0,1 %. Ett alternativ är då att el-ansluta fartygen (2005/33/EG).

EU-kommissionen har rekommenderat medlemsstaterna att främja möjligheten till landström för fartyg i hamnar genom att bl.a. överväga undantag från energibeskattnings. Diskussioner förs om detta i Sverige, men har ännu inte lett till några konkreta förslag från regeringens sida.

Frågan är enligt sökanden viktig och sökanden följer den internationella utvecklingen på området.

Villkor 10

Föreslaget villkor torde kunna omfattas av det allmänna villkoret.

Beträffande Länsstyrelsens kommentarer avseende ansökningshandlingarna får sökanden beträffande valda delar anföra följande.

Masshanteringen inom anläggningsområdet

Sökanden har inte för avsikt att pröva eventuell krossverksamhet inom ramen för detta mål.

Uppvirvling av sediment och upptransport av näring till följd av hamnverksamheten

Med hänsyn till de djup som råder i området bedömer sökanden att problem med avseende på uppvirvling av sediment m.m. inte skall uppkomma.

Uppgifter om bruttodräktighet för de s.k. typfartygen återfinns i bilaga 1 till bilaga 17 i ansökan. Bruttodräktigheten för container- och ro-ro-fartygen uppgår till ca 30 000 respektive 40 000.

Om större containerfartyg (bruttodräktighet 80 000 – 90 000), i stället för mindre fartyg, trafikerar hamnen beräknas emissionerna enbart från dessa fartyg vid färd till och från hamnen bli ungefär dubbelt så stora som vid trafik med mindre containerfartyg. Anledningen till denna ökning av emissionerna, trots att färre containerfartyg vid sådant förhållande skulle anlöpa hamnen, beror på skillnaden i motoreffekt mellan fartygsstorlekarna.

Vad gäller emissionerna med avseende på containerfartygen i hamn blir skillnaden inte lika stor eftersom effektstorleken på hjälpmotorerna, vilka antas användas vid kaj, inte skiljer sig lika mycket i storlek mellan det mindre och de större containerfartygen. Emissionerna som uppkommer i

hamn ifall de större containerfartygen används uppskattas bli ca 1,1 gånger så stor jämfört med om mindre containerfartyg används.

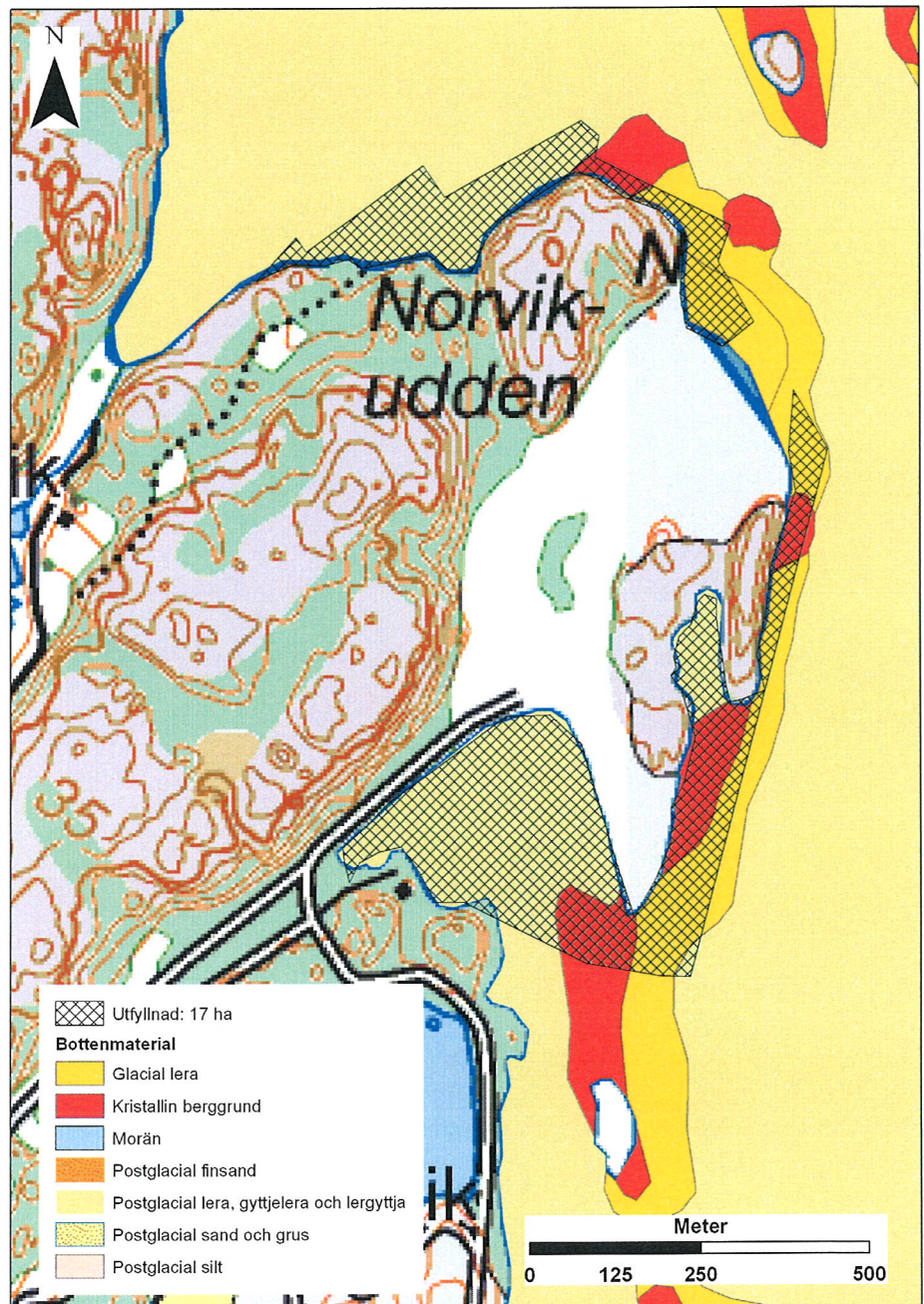
Ser man till emissionerna från fartygstrafiken totalt sett blir det dock inte någon nämnvärd ökning ifall större containerfartyg används eftersom det är ro-ro-fartygen som står för den största delen av emissionerna. De totala emissionerna från fartygstrafiken uppskattas bli mellan ca 3-5 % högre ifall de större containerfartygen används.

Påverkan på lekområden för fisk

De bottnar som förväntas förstöras är de bottnar som helt kommer att försvinna till följd av utfyllnaderna i det nya hamnområdet. Hamnområdet kommer att täcka ett ca 17 ha stort område som idag är naturlig botten. Botten består i dag av glacial lera, kristallin berggrund och postglacial lera. Den kristallina berggrunden betraktas som hårbotten och lera betraktas som mjukbotten. Lerbotten är mindre intressant som lekområde för bl.a. strömming. En ungefärlig skattning av andelen hård- respektive mjukbottnar som omfattas av utfyllnaden har gjorts med hjälp av maringeologiska kartan och redovisas i nedanstående tabell.

Bottenmaterial	Ytandel av 17 ha (%)
Kristallin berggrund	23
Glacial lera	16
Postglacial lera	61

Av de 17 ha som berörs utgörs ca 23 % av hårbotten, se figur nedan. Trots förlusten av dessa hårbottnar finns det relativt gott om andra hårbottnar i omliggande vikar, bestående av främst kristallin berggrund.

Spridning av främmande arter

En internationell konvention för kontroll och hantering av fartygs barlastvatten och sediment (barlastvattenkonventionen) antogs i februari år 2004. Konventionen träder i kraft efter att den har ratificerats av minst 30 stater som står för minst 35 % av världshandelsflottans tonnage. Konventionen gäller i första hand fartyg i internationell fart som är designade eller konstruerade för att föra barlastvatten. Konventionen måste införlivas i den

svenska lagstiftningen innan den gäller i Sverige. För fartyg i nationell fart får Sverige själv bestämma vilka åtgärder som skall vidtas. Några sådana bestämmelser finns inte idag.

För att minska introduktion och spridning av främmande arter föreskriver Barlastvattenkonventionen fyra alternativ för hantering av fartygs barlastvatten:

1. att skifta barlastvatten i vattenområden som är 200 meter djupa eller mer och minst 50 nautiska mil från närmaste land,
2. att behandla barlastvattnet ombord med godkända tekniska system,
3. att lämna barlastvattnet till mottagningsanordning i land, eller
4. att använda annan (ännu ospecifierad) godkänd metod för hantering av barlastvatten.

Alternativ 2 – att installera tekniska system på fartyg för behandling av barlastvatten ombord – är det alternativ som är det mest önskvärda tillvägagångssättet för Sverige och även övriga Östersjöländer. Anledningen härtill är att de naturliga förutsättningarna för skifte av barlastvatten enligt kriterierna i konventionen saknas i Östersjön och till stor del även i Nordsjön. Under förutsättning att konventionen har trätt i kraft skall system för behandling av barlastvatten börja installeras ombord på olika kategorier av fartyg från år 2009 t.o.m. år 2016. År 2016 ska alla fartyg som omfattas av konventionen ha slutat skifta barlastvatten och ha ett system för behandling av barlastvatten ombord.

Riskbedömningar

Sökanden hänvisar till Bilaga 2.

Mot Länsstyrelsens ersättningsyrkande har sökanden ingen erinran.

Aktbilaga 123, Ornö Skärgårds Intresseförening

Sökanden kan inte se att föreningens eller dess medlemmars verksamhet kommer att påverkas av ansökta åtgärder.

Aktbilaga 127, Södra Skärgårdens Intresseförening

Sökanden kan inte se att föreningens eller dess medlemmars verksamhet kommer att påverkas av ansökta åtgärder. Beträffande dumpningen hänvisas till vad som anförts ovan.

Aktbilaga 129, Thomas Tottie

Sökanden bestrider fastighetsägarens yrkanden och hänvisar i denna del till ansökningshandlingarna.

Beträffande frågan om lokaliseringsprincipen m.m. gör sökanden gällande att denna formellt saknar relevans vid prövningen av nu förevarande mål.

Aktbilaga 132, May-Britt Nilsson m.fl.

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således fastighetsägarnas yrkande om ersättning.

Aktbilaga 133, Nynäshamns kommun, Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden föreslår i ett antal punkter, såsom sökanden uppfattar saken, ett antal villkor för ansökt verksamhet. Sökanden får i denna del anföra följande.

Punkt 1 – el-anslutning

Sökanden hänvisar till vad som anförts ovan under aktbilaga 115, Länsstyrelsen.

Punkt 2 – utplantering av fisk

Sökanden har ingen erinran mot att närmare undersöka möjligheten till utplantering av höstlekande fisk.

Punkt 3 – användning av muddermassor

Sökanden hänvisar till Bilaga 1 och till vad som anförts ovan.

Punkt 4 – kontroll av muddermassor

En löpande kontroll av muddermassor med avseende på bl.a. föroreningsinnehåll kommer att ske inom ramen för tänkt kontrollprogram.

Punkt 5 – dokumentation av fornlämning

Kravet på dokumentation av den aktuella fornlämningen torde kunna inrymmas i det allmänna villkoret.

Punkt 6 – marinarkeologisk undersökning

Sökanden bestrider att genomföra en kompletterande marinarkeologisk utredning. Statens Maritima Museer och Länsstyrelsen har fattat beslut om att ytterligare utredning inte behövs

Punkt 7 – buller

Sökanden bestrider nämndens förslag och anser att ett villkor innebärande att bullret i skälig och möjlig omfattning skall begränsas under anläggningstiden är tillräckligt.

Punkt 8 – buller (SNV:s riktvärden)

Sökanden hänvisar till vad som anförts ovan under aktbilaga 115, Länsstyrelsen.

Punkt 9 – kontroll dagvatten

Kontroll av dagvattensystemen bör lämpligen omfattas av ett generellt kontrollprogram för verksamheten.

Punkt 10 – recipientkontrollprogram (vatten)

Sökanden har svårt att se hur ett kontrollprogram skall kunna anpassas till det s.k. vattendirektivet. Reglerna om verksamhetsutövarens egenkontroll är enligt sökandens uppfattning en tillräcklig reglering i nu förevarande fall.

Anläggningsarbeten för hamnen planeras att pågå under en tioårsperiod. Arbeten i vatten bedöms under denna pågå under maximalt tre år.

Mängden totalkväve som kustvattnet tar emot i Norvikfjärden och i omgivande vatten från andra verksamheter uppgår till 95 ton i medelvärde per år och maximalt till 145 ton per år. Detta gör 285 ton totalt (medelbelastning) på en treårsperiod med en oförändrad medelkvävebelastning.

Hamnprojektet beräknas generera totalt 22 ton över samma tidsperiod (sprängningar i vatten och utfyllnader sammantaget). Denna mängd utgör 7,7 % av den totala medelkvävebelastningen eller ca 7 ton per år.

Som en jämförelse kan nämnas att utsläppet av totalkväve från Alhagens våtmark till Norvikfjärden under år 2006 uppgick till 20 ton.

Punkt 11 – recipientkontrollprogram (luft)

Sökanden ställer sig inte avvisande till att inleda ett samarbete avseende lavinventeringar. Sökanden har dock inte medverkat till sådana tidigare och ställer sig ytterligt tveksam till nyttan med att fortsätta dessa, varför villkor inte bör föreskrivas och inte heller annat rättsligt bindande åtagande i frågan görs från sökandens sida. Sökanden anser att det råder tveksamheter om studiens resultat då bl.a. dess reliabilitet och validitet kan ifrågasättas. Sökanden har utfört spridningsberäkningar för ansökt verksamhet och kan konstatera att verksamheten inte innebär att miljö kvalitetsnormerna överskrids.

Punkt 12 och 13 – villkor skyddsåtgärder

Sökanden motsätter sig att separata villkor föreskrivs med avseende på riskfaktorer och övriga skyddsåtgärder. Eventuella åtaganden härom bör lämpligen omfattas av det allmänna villkoret.

Punkt 14 – verkställighetsförordnande

Sökanden vidhåller sitt yrkande om verkställighetsförordnande.

Aktbilaga 134, Haninge kommun

Sökanden hänvisar till Bilaga 1 och till vad som anförts ovan.

Aktbilaga 135, Börje Ensander

Sökanden hänvisar till Bilaga 1 och till vad som anförts ovan.

Aktbilaga 136-141, ett flertal fastighetsägare på Björkö

Sökanden hänvisar till Bilaga 1 och till vad som anförts ovan.

Aktbilaga 142, Anne och Johan Rutberg

Med hänsyn till vad som anförts ovan om sakägarbegreppet anser sökanden att Anne och Johan Rutberg i vart fall inte är att betrakta som sakägare på den materiella sidan. De är således inte berättigade till ersättning för rättegångskostnader.

Aktbilaga 143, Caroline Ankarcrona

Se nedan under aktbilaga 156.

Aktbilaga 144, Naturskyddsföreningen i Stockholms län

Sökanden hänvisar till Bilaga 1, till vad som anförts ovan samt till vad som

anförts i ansökningshandlingarna.

Aktbilaga 145, Nynäshamns Naturskyddsförening

Sökanden hänvisar till Bilaga 1, till vad som anförts ovan samt till vad som anförts i ansökningshandlingarna.

Aktbilaga 146, Rolf och Carina Nordström

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således fastighetsägarnas yrkande om ersättning.

Aktbilaga 147, Lars Billberg

Sökanden kan inte se att Lars Billberg berörs av ansökta åtgärder.

Aktbilaga 148, Harriet Hallberg m.fl.

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således fastighetsägarnas yrkande om ersättning.

Aktbilaga 149-152, Vidbynäs Förvaltnings AB m.fl.

Yttrandet berör till stora delar frågor om gemensam prövning m.m. av olika planerade verksamheter i anslutning till sökandens verksamhet. Sökanden råder inte över dessa verksamheter och konstaterar att miljöbalken utgår från en individuell prövning av verksamheter.

Sökanden bedömer att inverkan av ljussken kommer att få en högst marginell påverkan.

Sökanden bedömer att Vidbynäs Förvaltnings AB endast kan komma att beröras av buller under anläggnings- och driftskedet. Sökanden bestrider således att utge ersättning för rättegångskostnader. Även i övrigt bestrids

framställda yrkanden.

Aktbilaga 153-155, Maria Olofsson

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således fastighetsägarens yrkande om ersättning.

Aktbilaga 156, Caroline Ankarcrona

Sökanden bedömer att fastighetsägaren endast kan komma att beröras av buller under anläggnings- och driftskedet. Sökanden bestrider således att utge ersättning för rättegångskostnader. Även i övrigt bestrids framställda yrkanden.

Aktbilaga 157, Madeleine Börjesson

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således fastighetsägarnas yrkande om ersättning.

Aktbilaga 158, Aktiebolaget Himmelsö

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således yrkandet om ersättning.

Aktbilaga 159, Sten Hecksher

Se under aktbilaga 180.

Aktbilaga 160, Herbert Hagman m.fl.

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således yrkandet om ersättning.

Aktbilaga 161, Tommy Nilsson

Sökanden bestrider att ansökt verksamhet skulle få de konsekvenser som anges i yttrandet.

Aktbilaga 162, Åke och Anette Jansson

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således fastighetsägarnas yrkande om ersättning.

Aktbilaga 163-164, Sylvia Raft m.fl.

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således fastighetsägarnas yrkande om ersättning. Se även vad som anförts ovan under aktbilaga 129, Thomas Tottie.

Aktbilaga 165-166, Hans Åhlund

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således fastighetsägarens yrkande om ersättning. Se även vad som anförts ovan under aktbilaga 129, Thomas Tottie.

Aktbilaga 167-168, Carl Lindstrand

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således fastighetsägarens yrkande om ersättning.

Aktbilaga 169-171, Wik-Inn Marina Aktiebolag m.fl.

Sökanden bedömer att någon ersättningsgill skada inte uppkommer och bestrider således ersättningsyrkandena.

Aktbilaga 172, Catharina Söderberg m.fl

Se vad som ovan anförts under aktbilaga 129, Thomas Tottie.

Aktbilaga 173, Kristina Tönnesson Helligren och Mårten Helligren

Sökanden bestrider att ansökt verksamhet skulle få de konsekvenser som anges i yttrandet.

Aktbilaga 174, Fiskeriverket

Sökanden medger av Fiskeriverket föreslagen provotid.

Muddring/muddermassor

Halterna av bly i de ytliga sedimenten i Utterviken påvisar en existerande punktkälla. Blyhalterna bedöms dock som låga vid en jämförelse med recenta bakgrundshalter i närområdet och regionen.

I underbilaga 1 till bilaga 7 i ansökan anges att halterna i öppet hav uppgår till 70-100 mg/kg TS, vilket innebär att blyhalterna i Utterviken är maximalt dubbelt så höga. SGU:s bakgrundsdata för regionen visar på halter mellan 30-100 mg/kg TS. Halterna i kustområdet längs Svealandskusten, i Stockholms sjöar och i centrala Stockholm (Mälaren/Saltsjön) uppgår i *medeltal* till 50, 150 respektive 220 mg/kg TS.

Blyhalterna i Utterviken uppgår i medeltal till 33-40 mg/kg TS. I ett enskilda fall har dock noterats en halt på 160 mg/kg TS. Belastningen av bly i närområdet vid muddring bedöms därför som liten. I samband med muddring sker även en omfattande utspädning.

Mot denna bakgrund bedöms att muddring av sediment i Utterviken inte kräver särskilda åtgärder.

PAH finns i låga halter i muddermassorna. Enstaka prov har tillståndsklass 3, Medelhög. Ingen halt i tillståndsklass Hög (klass 4) eller Mycket Hög (klass 5) har uppmätts. Maximala uppmätta totalhalter id11PAH i muddermassorna ligger i klass 2, låg halt, enligt Bedömningsgrunder för Kust och Hav. De omgivningshalter som uppmätts visar också att de halter

PAH som uppmätts i muddermassorna är låga. Omgivningshalterna för PAH 16 ligger på mellan 0,2 och 3 mg/kg TS. Vid provtagning i muddermassorna noterades inga högre halter än 0,26 mg/kg TS.

Kromhalterna i muddermassorna uppgår i medeltal till 53-60 mg/kg TS.

Stor avvikelse för krom, enligt bedömningsgrunderna ovan, motsvaras av halter över 60 mg/kg TS. För krom har i två prover halter uppmätts som motsvarar ”stor avvikelse”, 61 respektive 65 mg/kg TS. Omgivningshalterna enligt ovan nämnd underbilaga 1, ligger mellan 35-90 mg/kg TS.

De uppmätta halterna av krom i muddermassorna är således att betrakta som normala för området. Kromhalterna i området där massorna kommer att tippas är i samma nivå som de muddrade massorna.

För att tekniskt kunna separera det ytliga väldigt tunna skiktet av blyhaltiga massor från de underliggande glaciala lerorna vid muddring krävs speciell teknik. Särskild utrustning fordras för att ta bort detta sediment.

Sökanden kommer att som en extra försiktighetsåtgärd ta hand om de diffust förorenade massorna separat.

Avfall Sverige har i sin rapport 2007:01, *Uppdaterade bedömningsgrunder för förorenade massor*, redovisat en metod för att avgöra om förorenade massor är farligt avfall eller inte.

Metoden innebär att innehållet av farliga ämnen skall jämföras med de haltgränser som anges i bilaga 3 till avfallsförordningen (2001:1063). Haltgränserna bestäms av ämnets klassificering enligt kemikalielagstiftningen.

Förslag till haltgränser för farligt avfall har tagits fram för ett fyrtiotal ämnen/ämnesgrupper som förekommer i förorenade massor.

Förhållandena vid Norvikudden med avseende härpå redovisas i nedanstående tabell.

Ämne	Gräns för farligt avfall mg/kg TS	Högsta uppmätta halt mg/kg TS
Bly	2 500	160
Krom, totalt	10 000	65
Cancerogena PAH	100	0,18
Övriga PAH	100	0,08

Mot bakgrund härav torde det vara det uteslutet att anse att muddermassorna skall klassas som farligt avfall.

Tippning av muddermassor

Sökanden hänvisar till Bilaga 1 och till vad som anförts ovan.

Gruvlände arbeten

Sökanden hänvisar till Bilaga 1 och till vad som anförts ovan.

Sprängning

Sökanden hänvisar inledningsvis till vad som anförts ovan under aktbilaga 133, Nynäshamns kommun, Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

I entreprenadhandlingarna kommer krav på skyddsåtgärder att fastställas. Särskild försiktighet kommer att vidtas vid sprängningsarbeten. Viktiga skyddsåtgärder är att utföra sprängningar under så koncentrerade perioder som möjligt och om möjligt täcka sprängområdet med mattor eller använda liknande teknik för att minska tryckvågens omfattning och spridningen av sprängt material. Metoder att skrämman bort fisk samt skapa skyddande riddåer av luftbubblor kommer också att övervägas.

Då arbetena inte kan detaljprojekteras innan tillstånd lämnas kan skyddsåtgärderna inte beskrivas på den detaljnivå som Fiskeriverket efterfrågar.

Utfyllnader

Sökanden hänvisar till vad som anförts ovan under aktbilaga 115, Länsstyrelsen.

Fartyg/Fartygstrafik

Sökanden hänvisar till vad som anförts ovan under aktbilaga 115, Länsstyrelsen, samt får i tillägg anföra följande.

Enligt 2 kap. 1 § sjötrafikförordningen (1986:300) får Sjöfartsverket meddela de föreskrifter som behövs med hänsyn till sjösäkerheten när fartyg förs i Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon.

Enligt 2 kap. 2 § första stycket förordningen får Länsstyrelsen efter samråd med Sjöfartsverket meddela föreskrifter om fartbegränsning, förbud mot ankring eller begränsning i rätten att utnyttja vattenområde för båttävling, vattenskidåkning, dykning eller liknande sporter i Sveriges sjöterritorium.

Enligt andra stycket får Länsstyrelsen efter samråd med Sjöfartsverket meddela föreskrifter om andra begränsningar och förbud som avser rätten att använda ett vattenområde i Sveriges sjöterritorium för trafik med fartyg om föreskriften behövs från miljösynpunkt eller av andra säkerhetsskäl än de som anges i 1 § eller för att skydda fisket eller anläggningar för vattenbruk och föreskriften inte gäller handelssjöfarten i allmän farled.

Skyddsåtgärder/Villkor*Muddring (grävning/sprängning)*

Sökanden anser att de villkorsförslag som sökanden redovisat under aktbilaga 115, Länsstyrelsen, skall föreskrivas.

Deponering

Sökanden bestrider villkorspunkten 1 och anser att tippning liksom grumling inte skall få utföras under perioden 1 maj till 15 september.

Övriga villkor kan accepteras.

Kontrollprogram

Villkoren kan accepteras.

Övrigt

Villkorspunkt 1 kan accepteras. Villkorspunkt 2 bestrids med hänsyn till vad som nyss anförts ovan. Sökanden vill påpeka att sökanden saknar rådgighet över de aktuella frågorna.

Aktbilaga 175, Anna och Börje Josephsson

Sökanden kan inte se att Anna och Börje Josephsson berörs av ansökta åtgärder.

Aktbilaga 176, Mats och Anna Holmberg

Sökanden hänvisar till vad som anförts ovan under aktbilaga 142, Anne och Johan Rutberg,

Aktbilaga 180, Sten Hecksher m.fl

Sökanden bedömer att fastighetsägarna endast kan komma att beröras av buller under anläggnings- och driftskedet. Sökanden bestrider således att utge ersättning för rättegångskostnader. Även i övrigt bestrids framställda yrkanden.

Ägarna till fastigheterna Yxlö 1:36, 1:38 samt 3:40 kommer enligt sökandens bedömning överhuvudtaget inte att beröras av ansökta åtgärder.

Beträffande ägarförhållandena till fastigheterna vill sökanden – till undvikande av eventuella missförstånd – framhålla att följande framgår av inskrivningsregistret.

Fastighet	Lagfaren ägare
Yxlö 1:36	Lars Wretman
Yxlö 1:38	Sten Hecksher
Yxlö 3:24	Birgit Larsson
Yxlö 3:40	Barbro och Christer Valtersson
Yxlö 3:49	Madis türike

Aktbilaga 187 – 189, Naturskyddsföreningen i Stockholms län

Sökanden bestrider yrkandet om avvisning samt hänvisar till ansökningshandlingarna av vilka klart framgår alternativa lokaliseringar.

Aktbilaga 190, Nynäshamns Naturskyddsförening

Sökanden hänvisar till vad som nyss anförts ovan.

Aktbilaga 191, Anne och Johan Rutberg

Sökanden bedömer att Anne och Johan Rutbergs avsaltningsanläggning inte kommer att påverkas till följd av ansökta åtgärder.

KOMPLETTERINGAR AV SAKÄGARFÖRTECKNINGEN

Sökanden anser inte att sakägarförteckningen skall kompletteras med anledning av vad som anges i aktbilaga 21, 22, 26, 35-39, 42-48, 52, 57, 61-82, 85-104, 110, 116-122, 124, 126, 128 samt 130.

KOMPLETTERINGAR AV SAKÄGARFÖRTECKNINGEN – SERVITUT

Aktbilaga 24 och 25, Yxlö 3:1 och aktbilaga 53-55, Vidbynäs 1:3, m.fl. fastigheter

Sökanden känner inte till vilka områden av de aktuella fastigheterna som uppgivna arrendatorer disponerar. Tills vidare bör dock Thage O Söderberg (Yxlö 3:1) samt Axel Wallenberg och KG Svedin (Vidbynäs 1:3 m.fl. fastigheter) anges som sakägare med avseende på buller.

I övrigt kan inte sökanden finna att de rättigheter som upplåtits i fastigheterna kommer att beröras av ansökta åtgärder.

STOCKHOLMS HAMN AKTIEBOLAG

genom

Johan Norman